

OPLEGNOTITIE

Onderwerp	:	Inzet SPUK gelden toezicht en handhaving energie
Voorstel ter behandeling in	:	De vergadering van het algemeen bestuur
Status	:	Ter besluitvorming
Portefeuillehouder	:	Mevrouw Groeneveld
Auteur	:	Mevrouw Rodenburg
Bijlagen	:	1 Toelichting energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing
		2 Taken op het gebied van energie
		3 Toekenningsbesluit SPUK gelden
		4 Toelichting mogelijke varianten energie toezicht
Vergaderdatum	:	6 april 2023
Agendapunt	:	09

Besluit

Het algemeen bestuur:

1. Stemt in met het voorstel van het dagelijks bestuur om toezicht en handhaving energie voor de huidige basistaken op basis van de genoemde variant VTH beleid uit te voeren.
2. De SPUK THE gelden worden voor de uitvoering van deze taak ingezet.
3. Stemt in met het opnemen van de benodigde extra financiële middelen voor de uitvoering in de begrotingswijziging 2024. De uitgevoerde taken in 2023 worden op nacalculatie aferekend met de betrokken bevoegd gezagen.

Besluit *(in te vullen door bestuursondersteuner)*

- Conform advies
- Anders, namelijk Klik of tik om tekst in te voeren.

Communicatie

In het jaarprogramma VTH basistaken zal met ingang van 2024 ook de taakuitvoering op het gebied van toezicht en handhaving energie worden opgenomen.

Persbericht

- ja (concept persbericht toevoegen)
- nee

Toelichting

Energie besparen is belangrijk. Want energie die we niet gebruiken, hoeven we ook niet op te wekken of te importeren. Bedrijven en organisaties kunnen hieraan een forse bijdrage leveren. Dat is goed voor het klimaat (minder CO2 uitstoot) en zorgt voor het minder afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen.

Het bevoegd gezag is wettelijk verplicht om toezicht te houden bij bedrijven op de energiebesparing¹. Deze energiebesparing bestaat uit een wettelijke besparingsplicht en wettelijke informatieplicht, zie bijlage 1. De FUMO heeft wat energiebesparing betreft qua toezicht niet alleen een wettelijke taak (vanaf 1 juli 2019 voor de basistaakbedrijven) maar ook een niet wettelijke taak. Er zijn begin 2023 drie taken te onderscheiden (zie bijlage 2):

1. Wettelijke taak: toezicht energiebesparende maatregelen basistaakbedrijven;
2. Plustaak: toezicht energiebesparende maatregelen voor niet basistaakbedrijven; en
3. Bovenwettelijk: inzet VTH expertise voor koppelkansen energie, duurzaamheid en circulariteit.

In 2022 voerde de FUMO beperkt toezicht uit op energiebesparende maatregelen (conform jaarprogramma VTH basistaken 2022). De FUMO voert deze taken niet uit voor niet basistaak inrichtingen in beheer bij de FUMO van een aantal deelnemers van de GR FUMO. De FUMO is de enige omgevingsdienst in Nederland die deze taken nog niet in volle breedte uitvoert. Hier werd in afstemming met de deelnemers geen prioriteit aangegeven.

Regeling Extra ondersteuning toezicht en handhaving energiebesparingsplicht (THE)

Vanaf medio 2022 zijn extra subsidies beschikbaar gesteld vanuit Den Haag (vijf jaar lang) in plaats van een nieuwe vervolgitkering (VUE4) voor de Versterking Uitvoering Energiebesparing en Informatieplicht (de zogenoemde VUE regeling een regeling die naar de gemeenten ging t.b.v. toezicht energiebesparing). In totaal gaat het voor geheel Nederland om een bedrag van € 56 miljoen. Gemeenten kunnen zelf geen aanvraag meer indienen. Dat was eerst wel het geval (de VUE regeling). Deze nieuwe regeling heeft tot doel om meerjarig additionele capaciteit en kennis op het gebied van toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht, informatieplicht en onderzoeksplicht bij toezichthoudende omgevingsdiensten op te bouwen. Hiermee moet het uitvoeren van energiebesparende maatregelen door bedrijven en instellingen, die onder deze verplichtingen vallen worden bevorderd. De looptijd is tot en met 2026, waarbij de omgevingsdienst zelf het kasritme (per jaar) mag bepalen. Deze gelden worden rechtstreeks door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (hierna Rijksdienst) toegekend aan de omgevingsdiensten.

De aanvraag voor deze subsidie, zijnde een specifieke uitkering extra ondersteuning toezicht en handhaving energiebesparingsplicht (SPUK-THE), is door de FUMO op 7 november 2022 ingediend. Bij besluit van 1 december 2022 is de beschikking toegekend door de Rijksdienst. Voor de FUMO is voor de jaren 2022 t/m 2026 een bedrag van € 2.086.755 beschikbaar (zie bijlage 3). Over de besteding van deze gelden moet de FUMO in detail verantwoording afleggen aan de Rijksdienst.

Naar aanleiding van de SPUK-THE heeft de FUMO de inzet van het toezicht vertaald in een aantal varianten. Aan het VTH MO zijn op 21 september '22 deze varianten voor de inzet van het toezicht op het gebied van energiebesparing door de FUMO voorgelegd (zie bijlage 4). Het VTH MO heeft gekozen voor een variant waarbij de FUMO zich richt op het organiseren van energie toezicht voor de

---

¹ Dit is opgenomen in de VTH kwaliteitscriteria 2.2 onder punt 27.

huidige basistaakbedrijven. Het VTH MO heeft voor de meest minimale voorgelegde variant gekozen, een variant waarbij aan de deelnemers geen verdere financiële bijdrage wordt gevraagd voor deze taak uitoefening.

Minimale variant:

Uitgangspunt van deze (minimale) variant is het beschikbare SPUK geld en dat betekent qua inzet dat dat 50% van de FUMO basistaakbedrijven eens per 8 jaar wordt bezocht. Bij 60% van de bedrijven vindt een 1^e hercontrole plaats waarbij in 10%² van de gevallen rekening wordt gehouden met een bezwaarprocedure (ruwe inschatting). Basis voor de berekening van uren zijn de huidige kengetallen voor een gemiddelde toezichtcontrole bij een type B inrichting (kengetal 11 uur) en voor de berekening van financiën is het integrale uurtarief³ gehanteerd. Niet meegenomen in de berekening zijn de processtappen 'voornemen', '2^e hercontrole' en 'handhavingsbesluit', aangezien de FUMO hiervoor een separate begrotingspost heeft. De toezichtsfrequentie van eens in de 16 jaar is afwijkend ten opzichte van het bestuurlijk vastgestelde VTH beleid en het sturings- en financieringsmodel van de FUMO (1x per 5 tot 6 jaar).

Op basis van bovenstaande uitgangspunten is jaarlijks 4.937 uur benodigd. Financieel vertaalt zich dit naar afgerond € 540.000,- per jaar. Inclusief coördinatie (0,5 fte) is jaarlijks totaal afgerond € 590.000 benodigd.

Alternatieve varianten die zijn voorgelegd aan het VTH MO:

De 'Tussenvariant': De variant waarbij 75% van de bedrijven eens per 6 jaar wordt gecontroleerd. Dit vraagt een investering van afgerond € 1.140.000,- per jaar. Om dit uit te voeren is aanvullend op de SPUK gelden € 550.000 per jaar nodig vanuit de deelnemers.

De 'Variant conform VTH-beleid': De variant waarbij 100% van de bedrijven eens per 6 jaar wordt gecontroleerd, vraagt een investering van afgerond € 1.355.000,- per jaar (incl. uitbreiding coördinatie rol). Om dit uit te voeren is aanvullend op de SPUK gelden € 765.000 per jaar nodig vanuit de deelnemers.

Risico's minimale variant

De *minimale variant*, een toezichtsfrequentie van 50% van de basistaakbedrijven eens in de 8 jaar, impliceert dat alle basistaak bedrijven over 16 jaar pas één keer zijn gecontroleerd op het gebied van energiebesparende maatregelen. Deze frequentie staat in contrast met het belang (zie de eerste vier bullets onder argumenten) dat wordt toegekend aan het treffen van energiebesparende maatregelen. Toezicht is een middel om bedrijven zich bewust te maken van de maatregelen die zij kunnen treffen. Het risico is dat bedrijven niet de maatregelen treffen die nodig zijn om de regionale en landelijke doelstelling op het gebied van energie en duurzaamheid te realiseren. De ontwikkelingen en mogelijkheden qua energiebesparing gaan snel en een frequentiebezoek van eens per 16 jaar sluit daar niet op aan.

---

² Een ruwe inschatting is dat het aantal bezwaar en beroepszaken ligt tussen de 10% (ondergrens) en 25%. Voor de aanvraag van de SPUK gelden is uitgegaan van het ingeschatte maximum van 25%.

³ het gehanteerde integrale uurtarief is afkomstig uit de begrotingswijziging 2023 die nu ter zienswijze voorligt.

SPUK beperkte looptijd

De SPUK gelden THE zijn toegekend tot en met 2026. Niet duidelijk is of het Rijk hierna opnieuw komt met een regeling voor de uitvoering van deze taken. Zo niet zal de uitvoering van deze basistaken rechtstreeks voor rekening komen van de bevoegd gezagen bij ongewijzigde uitvoering van het beleid

Argumenten voor het onderbrengen van de taken bij de FUMO

1. Door de huidige internationale ontwikkelingen vanwege de oorlog in Oekraïne ontstaat nog meer urgentie op energiebesparing.
2. Via het Energieakkoord en het Klimaatakkoord heeft energie een prominente plek op de politieke agenda's. Deze ambities vragen om het robuust organiseren van het aandachtsgebied Energie.
3. In het VTH beleid is opgenomen dat bedrijven inzicht hebben in hun bijdrage aan en verantwoordelijkheid voor een klimaatbestendig, circulair en energieneutraal Fryslân.
4. In de VTH Meerjarenagenda 2022-2025 van het ambtelijk VTH overleg is de energietransitie benoemd als één van de acht belangrijke thema's.
5. Tijdens de sessie over waardepropositie van de FUMO is energie door de VTH Managers als belangrijk te ontwikkelen aandachtsgebied benoemd. De wens is geuit om deelnemers door FUMO te ontzorgen (capaciteit, kennis, kwaliteitscriteria). Ook op het gebied van duurzaamheid.
6. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt energie toezicht voor alle bedrijven, niet alleen de huidige basistaakbedrijven, een basistaak voor de deelnemers en daarmee verplicht ondergebracht bij de FUMO (zie AB notitie 'Actualisatie toezicht en handhaving energietaken').
7. De huidige aspectcontroles in het VTH jaarprogramma basistaken gaan niet in op energie. Hiervoor biedt het kengetal geen ruimte. Energietoezicht vraagt daarbij een dusdanig specialisme die niet van toezichthouders naast hun eigen specialisatie kan worden gevraagd.
8. Op basis van de VTH Kwaliteitscriteria Frysk Peil 2 is het beeld dat slechts één deelnemer kan voldoen aan de gestelde eisen van dit relatief nieuwe deskundigheidsgebied.
9. Door de meeste gemeenten is aangegeven gerichte samenwerking te zoeken op dit deskundigheidsgebied. Een andere mogelijkheid zou zijn een gerichte aanpak op provinciaal niveau of de taak beleggen bij de FUMO.
10. De FUMO is één van de spelers die voor de uitdagende taak staan om bedrijven via vergunningen en toezicht aan te moedigen meer circulair te worden.

Advies dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur FUMO.

Het dagelijks bestuur heeft in haar vergadering van 8 maart 2023 het advies inzake de uitvoering van de toezichtstaken op het gebied van energie behandeld. Het dagelijks bestuur adviseert uw algemeen bestuur om de toezichts- en handhavingstaken op het gebied van energie conform onderstaand voorstel uit te laten voeren door de FUMO:

100% van de FUMO basistaakbedrijven wordt eens per 6 jaar bezocht door de FUMO. Deze toezichtsfrequentie sluit aan bij de frequentie van het toezicht opgenomen in het VTH-beleid Fryslân voor de basistaken in combinatie met het sturings- en financieringsmodel van de FUMO. Voor de

berekening van de benodigde uren wordt aangesloten bij de uitgangspunten van het sturings- en financieringsmodel en de PDC FUMO (gemiddeld kengetal 11 uur en bij 60% van de bedrijven vindt een 1^e hercontrole plaats). Daarnaast wordt in 10% van de gevallen rekening gehouden met een bezwaarprocedure.

Niet meegenomen in de berekening zijn de processtappen 'voornemen', '2^e hercontrole' en 'handhavingsbesluit'. Voor de uitvoering van deze werkzaamheden heeft de FUMO een begrotingspost 'handhaving'. Mocht het aantal begrote uren in deze post te kort zijn dan zal het algemeen bestuur hier over worden geïnformeerd.

Het dagelijks bestuur komt tot dit advies gelet op de (landelijke en provinciebrede) belangen die spelen om met elkaar in te zetten op het besparen van energie mede met het oog op de energietransitie. Gedegen toezicht is hiervoor nodig, een controle frequentie van eens in de 16 jaar sluit in de ogen van het dagelijks bestuur hier niet op aan en sluit tevens niet aan bij het vast gestelde VTH- beleid. Dit advies is afwijkend ten opzichte van het advies dat de FUMO ambtelijk heeft voorbereid n.a.v. de keuze van het VTH MO en heeft voorgelegd aan het dagelijks bestuur. Het advies in beginsel was uitvoering overeenkomstig de minimale variant waarvoor het VTH MO eerder in september 2021 de voorkeur had uitgesproken.

Financiële consequenties advies DB

Het voorstel van het dagelijks bestuur vraagt een investering van jaarlijks € 765.000 (deelnemersbijdrage naar rato van het aantal ingebrachte basistaakbedrijven). Deze wijziging zal in de begrotingswijziging 2024⁴ worden meegenomen. Het voorstel is om in 2023 de uitgevoerde controles op nacalculatie in rekening te brengen bij de bevoegd gezagen. Met omdat 2023 moet worden aangemerkt als aanloopjaar.

Argumenten voor en tegen voorstel DB

Met het voorstel van het dagelijks bestuur is het contrast met de belangen die spelen een stuk kleiner. Ook bij deze variant moet het algemeen bestuur en de bevoegd gezagen er rekening mee houden dat ingezet wordt op de meest energiebesparende maatregelen. Het is aan de bevoegd gezagen om met lokale stimuleringsregelingen het speelveld voor alle bedrijven gelijk te trekken.

De FUMO is per 1 maart 2023 op personele sterkte om de taken op het gebied van THE uit te voeren conform de minimale variant. Momenteel worden collega's ingewerkt en worden de eerste ervaringen opgedaan met het uitvoeren van energiecontroles bij bedrijven. Uitvoering van de taken conform de door het dagelijks bestuur voorgestelde tussenvariant betekent dat de FUMO meer toezichthouders moet gaan werven. 2023 moet worden gezien als aanloopjaar om de werkprocessen en werkafspraken met elkaar uit te lijnen en de bezetting op uitvoeringssterkte te krijgen.

Het VTH MO heeft om hun moverende redenen gekozen voor de minimale en kostenneutrale variant.

---

⁴ De Omgevingswet is niet verwerkt in de ontwerp begroting 2024 die nu voor zienswijze voorligt. Dit betekent dat met het ook op een inwerkingtreding van deze wet op 1 januari a.s. de begroting 2024 gewijzigd gaat worden. In deze wijziging zal dan ook de financiële impact van onderliggend voorstel worden opgenomen.

Bijlage 1: Toelichting energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing

Energiebesparende maatregelen

In geval een bedrijf of instelling (Wet milieubeheer-inrichting) per jaar vanaf 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ aardgas verbruikt dan is er de verplichting op grond van het Activiteitenbesluit milieubeheer verplicht om **energiebesparende maatregelen** te nemen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder. Dit is de energiebesparingsplicht.

Informatieplicht energiebesparing

Per 1 juli 2019 is er ook de **informatieplicht energiebesparing**. Dit geldt voor bedrijven met hetzelfde aantal kWh of m³ aardgas als in de 1e alinea genoemd. Uiterlijk 1 juli 2019 per Wet milieubeheer-inrichting moeten deze bedrijven één keer per vier jaar rapporteren welke energiebesparende maatregelen zij hebben uitgevoerd. Dat moet bij het e-Loket van RVO. Het doel van de informatieplicht is enerzijds om bedrijven te informeren waar ze aan moeten voldoen om zo de naleving van de energiebesparingsplicht te verbeteren. Anderzijds is het doel om informatie gestuurd toezicht en de handhaving op de energiebesparingsplicht beter mogelijk te maken.

Wijziging energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing

Een belangrijke wijziging per 1 juli 2023 is dat de doelgroep op wie de energiebesparings- en informatieplicht van toepassing is wordt uitgebreid. Vergunningplichtige bedrijven, waarbij energiebesparing nu in de vergunning geregeld kan worden, vallen dan automatisch onder de algemene regels voor energiebesparing. Aan het eventuele op te nemen overgangsrecht voor de verbreding van de energiebesparingsplicht wordt nog gewerkt. Bedrijven die veel energie gebruiken zullen een vierjaarlijks energiebesparingsonderzoek moeten indienen. Onderdeel van het juridische wijzigingstraject is een analyse van de lastendruk.

Omgevingswet

Met de komst van de Omgevingswet zullen er voor de energiebesparings- en de informatieplicht zaken veranderen. Naast een duidelijke splitsing tussen gebouwgebonden en procesgebonden maatregelen, zal ook de doelgroep veranderen.

Bijlage 2:

Wettelijke taak: Toezicht energiebesparende maatregelen voor basistaakbedrijven

In het VTH jaarprogramma basistaken 2022 is beschreven dat de FUMO aandacht besteedt op het gebied van energie bij de volgende branches: Industrie 3 (Foodbedrijven) en Ziekenhuizen (zie tabel 3 van het VTH jaarprogramma: Focusgebieden per branche op het gebied van toezicht). Het betreft hier uitgebreide energiecontroles en voorlichting op energie.

Voor het overige voert de FUMO momenteel geen toezicht op energiebesparende maatregelen voor basistaakbedrijven uit. Niet voor het inrichtingenbestand welke bij de FUMO in beheer is en ook niet voor inrichtingen in beheer bij de deelnemers van de GR FUMO. De FUMO is de enige omgevingsdienst in Nederland die deze taken nog niet uitvoert. Onder het Friesland breed uitvoeringsprogramma (Fbup) werd wel een deel van de energie taken gedaan door de FUMO.

Plustaak: Toezicht energiebesparende maatregelen voor niet basistaakbedrijven

Deelnemers die niet kunnen voldoen aan de kwaliteitscriteria voor toezicht op energiebesparing, wordt aangeboden deze taak per 2023 bij de FUMO onder te brengen. In de maand oktober van 2022 konden deelnemers hierover individuele afspraken maken met de FUMO. Door deelnemers is hier geen gebruik van gemaakt. Wanneer deelnemers hierover alsnog afspraken willen maken met de FUMO is dit mogelijk, echter wanneer er op 15 april 2023 geen concrete afspraken liggen kan de FUMO dit niet per 1 januari 2024 gaan uitvoeren voor de deelnemers die nog niet al hun milieutaken bij de FUMO heeft ingebracht.

Bovenwettelijk: Inzet VTH expertise voor koppelkansen energie, duurzaamheid en circulariteit

Energie, duurzaamheid en circulariteit staat bij veel deelnemers hoog op de politieke en bestuurlijke agenda. Deelnemers kunnen hiervoor beleidsdoelen formuleren waar (nog) geen wettelijke verplichtingen voor bestaan. Tegelijkertijd blijkt dat, mede vanwege arbeidsmarktproblematiek, de uitvoering hiervan niet eenvoudig is. Voor sommige van deze doelen kan de expertise van de FUMO, bijvoorbeeld in het contact met bedrijven, een meerwaarde hebben voor de uitvoering. Daarom wordt voorgesteld onze krachten en expertise te bundelen en een werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van deelnemers en FUMO te starten. Coördinatie van de werkgroep wordt gedaan door een trekker/projectleider. De werkgroep heeft als opdracht te inventariseren welke initiatieven en koppelkansen er zijn op het gebied van energietoezicht, energiebesparing, duurzaamheid en circulaire economie. In navolging op het VTH MO van september 2022 start in 2023 de werkgroep en worden er voorbereidingen getroffen en afspraken gemaakt over (bijvoorbeeld) op te starten pilots/projecten.

Versterken specialistisch advies

Met het vertrek van een externe energiespecialist heeft de FUMO geen specialistische kennis meer in huis op het gebied van energie. Voor de doorontwikkeling van de FUMO als kennispartner is dit een ongewenste situatie. Voor de meer complexe energievraagstukken zullen toezichthouders, vergunningverleners en deelnemers een beroep willen doen op specialistisch advies. Ook op het aandachtsgebied circulaire economie en duurzaamheid heeft de FUMO zich verder te ontwikkelen als kennispartner. In de hierboven genoemde werkgroep zal de behoefte aan specialistisch advies verder worden verkend.

Bijlage 4: Toelichting mogelijke varianten energie toezicht

Redelijke kwaliteit	Frequentie controle	Aantal controles per jaar	Resultaat/Kwaliteit	Risico/Randvoorwaarden
	1x/4 jaar 100%	750	Alle bedrijven voeren de wettelijke periode alle erkende maatregelen uit, conform wetgeving.	Goede communicatie over deze controles stimuleert ondernemers en beperkt mogelijke handhaving. De bevoegde gezagen zetten volop in op de uitvoering van alle energiebesparende maatregelen.
	1x/6 jaar 100%	500	Alle bedrijven voeren alle erkende maatregelen uit, conform wetgeving.	Er is minder bestuurlijke druk. Een derde van de bedrijven valt in de volgende periode van erkende maatregelen. Handhavingprocedures richten zich op erkende maatregelen van 2 periodes (elke 4 jaar wordt de lijst aangevuld), en worden dus omvangrijker.
	1x/8 jaar 100%	375	Alle bedrijven voeren alle erkende maatregelen uit, conform wetgeving	Als voorgaande. Nu voor de helft van de bedrijven. Risico op meer en omvangrijkere handhavingprocedures.
	1x/4 jaar 75%	560	75% van alle bedrijven voeren in de wettelijke periode alle erkende maatregelen uit conform wetgeving	Niet alle bedrijven worden gecontroleerd, de bevoegde gezagen accepteren dat alleen de meest energiebesparende maatregelen worden uitgevoerd. In lokale stimuleringsregelingen is het nodig het speelveld voor alle betrokken bedrijven gelijk te trekken.
	1x/6 jaar 75%*	375	75% van alle bedrijven voeren alle erkende maatregelen uit conform wetgeving	Als voorgaande. Risico op meer en omvangrijkere handhavingprocedures.
	1x/8 jaar 75%	280	75% van alle bedrijven voeren alle erkende maatregelen uit conform wetgeving	Als voorgaande. Risico op meer en omvangrijkere handhavingprocedures.
	1x/4 jaar 50%	375	50% van alle bedrijven voeren in de wettelijke periode alle erkende maatregelen uit conform wetgeving	Niet alle bedrijven worden gecontroleerd. De bevoegde gezagen accepteren dat slechts een deel van de meest energiebesparende maatregelen worden uitgevoerd. De bevoegde gezagen organiseren in lokale stimuleringsregelingen een gelijk speelveld.
	1x/6 jaar 50%	250	50% van alle bedrijven voeren alle erkende maatregelen uit conform wetgeving	Als voorgaande. Risico op meer en omvangrijkere handhavingprocedures.
	1x/8 jaar 50%	190	50% van alle bedrijven voeren alle erkende maatregelen uit conform wetgeving	Als voorgaande. Risico op meer en omvangrijkere handhavingprocedures.